

ŠKOLSKO NATJECANJE IZ KEMIJE
učeni(ka)ca osnovnih i srednjih škola 2023./24.

PISANA ZADAĆA, 23. siječnja 2024.

NAPOMENA:

1. Zadatci se rješavaju 120 minuta.
2. Dopušteno je koristiti samo dobivenu tablicu periodnog sustava elemenata.
3. Zadatci se moraju rješavati na mjestu predviđenom za taj zadatak (**ne** koristiti dodatne papire). Ako nema dovoljno mjesta za rješavanje zadatka, može se koristiti poledina prethodne stranice.
4. Odgovori na postavljena pitanja ili račun (kompletan) **moraju** biti pisani kemijskom olovkom ili tintom plave boje, jer se u protivnom neće uzimati u obzir pri bodovanju. Ispravljeni odgovori se ne vrjednuju.

Prijavu ispuniti tiskanim slovima!

Zaporka:
(pet brojeva i do sedam velikih slova)

POSTIGNUTI BODOVI :

Vrsta škole: 1. osnovna   5. srednja   (Zaokruži 1. ili 5.)

Razred (napisati arapskim brojem):

Nadnevak:

OTKINUTI OVAJ DIO PRIJAVE I STAVITI GA U OMOTNICU S NAPISANOM ZAPORKOM
PRIJAVU ISPUNITI TISKANIM SLOVIMA

Zaporka:
(pet brojeva i do sedam velikih slova)

POSTIGNUTI BODOVI :

Ime i prezime učeni(ka)ce:

OIB:

Puni naziv škole:

Adresa škole:

Grad u kojem je škola:

Županija:

Vrsta škole: 1. osnovna   5. srednja
(Zaokruži 1. ili 5.)

Razred (napisati arapskim brojem):

Ime i prezime mentor(a)ice:

Naputak školskom povjerenstvu:

Ovaj dio prijave treba spojiti s pisanom zadaćom svakog učeni(ka)ce nakon bodovanja. Podatci su važni radi računalne obrade podataka o učeni(ku)ci koji će biti pozvani na županijsko natjecanje.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	1 H vodik 1,008																	2 He helij 4,003
2	3 Li litij 6,940	4 Be berilij 9,012															9 F fluor 19,00	10 Ne neon 20,18
3	11 Na natrij 22,99	12 Mg magnezij 24,31															17 Cl klor 35,45	18 Ar argon 39,95
4	19 K kalij 39,10	20 Ca kalcij 40,08	21 Sc skandij 44,96	22 Ti titanij 47,87	23 V vanadij 50,94	24 Cr krom 52,00	25 Mn mangan 54,94	26 Fe željezo 55,85	27 Co kobalt 58,93	28 Ni nikal 58,69	29 Cu bakar 63,55	30 Zn cink 65,38	31 Ga galij 69,72	32 Ge germanij 72,63	33 As arsen 74,92	34 Se selenij 78,97	35 Br brom 79,90	36 Kr kripton 83,80
5	37 Rb rubidij 85,47	38 Sr stroncij 87,62	39 Y itrij 88,91	40 Zr cirkonij 91,22	41 Nb niobij 92,91	42 Mo molibden 95,95	43 Tc tehnecij [97]	44 Ru rutenij 101,1	45 Rh rodij 102,9	46 Pd paladij 106,4	47 Ag srebro 107,9	48 Cd kadmij 112,4	49 In indij 114,8	50 Sn kositar 118,7	51 Sb antimon 121,8	52 Te telurij 127,6	53 I jod 126,9	54 Xe ksenon 131,3
6	55 Cs cezij 132,9	56 Ba barij 137,3	57-71 lantanoidi	72 Hf hafnij 178,5	73 Ta tantal 181,0	74 W volfram 183,8	75 Re renij 186,2	76 Os osmij 190,2	77 Ir iridij 192,2	78 Pt platina 195,1	79 Au zlato 197,0	80 Hg živa 200,6	81 Tl talij 204,4	82 Pb olovo 207,2	83 Bi bizmut 209,0	84 Po polonij [209]	85 At astat [210]	86 Rn radon [222]
7	87 Fr francij [223]	88 Ra radij [226]	89-103 aktinoidi	104 Rf raderfordij [267]	105 Db dubnij [268]	106 Sg siborgij [269]	107 Bh borij [270]	108 Hs hasij [269]	109 Mt majtnerij [277]	110 Ds darmštattij [281]	111 Rg rendgenij [282]	112 Cn koperncij [285]	113 Nh nihonij [286]	114 Fl flerovij [290]	115 Mc moskovij [290]	116 Lv livermorij [293]	117 Ts tenes [294]	118 Og oganeson [294]

PERIODNI SUSTAV KEMIJSKIH ELEMENATA

Periodni sustav kemijskih elemenata prema preporukama HDKI i HKD 2022.

Priredio i uredio:
 izv. prof. dr. sc.
 Tomislav Portada

 Grafičko-likovno
 oblikovanje:
 Zdenko Blažeković, dipl. ing.

 Korektura i kontrola
 podataka:
 Studentska sekcija HKD-a

57 La lantan 138,9	58 Ce cerij 140,1	59 Pr praseodimij 140,9	60 Nd neodimij 144,2	61 Pm prometij [145]	62 Sm samarij 150,4	63 Eu europij 152,0	64 Gd gadolinij 157,3	65 Tb terbij 159,0	66 Dy disprozij 162,5	67 Ho holmij 164,9	68 Er erbij 167,3	69 Tm tulij 168,9	70 Yb iterbij 173,1	71 Lu lutecij 175,0
89 Ac aktinij [227]	90 Th torij 232,0	91 Pa protaktinij 231,0	92 U uranij 238,0	93 Np neptunij [237]	94 Pu plutonij [244]	95 Am americij [243]	96 Cm kirij [247]	97 Bk berkelij [247]	98 Cf kalifornij [251]	99 Es ajštajnij [252]	100 Fm fermij [257]	101 Md mendelevij [258]	102 No nobelij [259]	103 Lr lorenzij [262]

1. Navedene atome elemenata poredaj prema porastu:

a) polumjera atoma: Ba, Mg, Sr

_____

b) prve energije ionizacije: P, Na, Al

_____

c) afiniteta prema elektronu: Br, Cl, Se

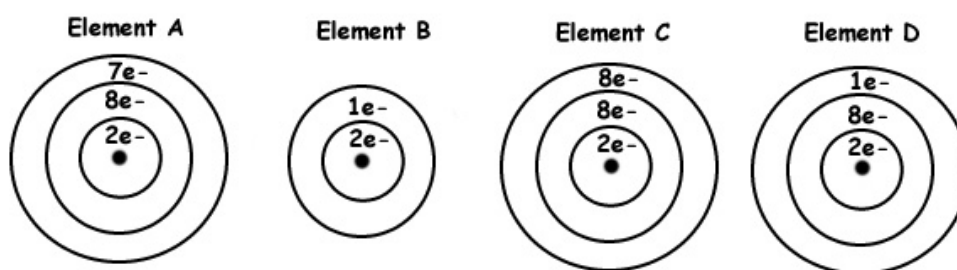
_____

d) broja valentnih elektrona: Bi, Ga, Sn

_____

ostv.	maks.
	2

2.

Pažljivo prouči sliku i riješi sljedeće:

a) Koji od shematskih prikaza atoma odgovara elementu s najmanjom prvom energijom ionizacije?

_____

b) Koji od shematskih prikaza atoma odgovara elementu koji u elementarnome stanju dolazi kao dvoatomna molekula?

_____

c) Kemijskom formulom prikaži spoj elementa A i elementa D i imenuj ga.

_____

d) Koja je valencija elementa A u spoju elementa B i elementa A?

_____

ostv.	maks.
	2

3.**a)** Izračunaj masu jezgre nuklida zlata nukleonskoga broja 198.**b)** Koliki je ukupan broj elektrona u formulskoj jedinki zlatova(I) bromida?**c)** Za izradu nakita najčešće se koristi 14-karatno zlato u kojemu se nalazi 58,5 % zlata, 29,0 % bakra i 12,5 % srebra. Izračunaj mase tih elemenata u 14-karatnome zlatnom privjesku oblika novčića, promjera 1,00 cm i debljine 3,00 mm ako gustoća 14-karatnoga zlata iznosi 13070 kg/m³.

ostv.	maks.
	5

4.Sljedeće tvrdnje označi kao točne (zaokruži slovo **T**) ili netočne (zaokruži slovo **N**).

Amonijev ion sadržava jednak broj elektrona kao i atom neona.	T	N
Atom ugljika jače privlači elektrone iz kemijske veze u odnosu na atom dušika i atom kisika.	T	N
Druga energija ionizacije magnezija veća je od druge energije ionizacije natrija.	T	N
Ukupan broj subatomske čestice u nuklidu ⁸¹ Br četiri je puta veći od broja protona u atomu bakra.	T	N
Anion fluora veći je od kationa natrija.	T	N
Talište sumpora niže je od tališta žive.	T	N

ostv.	maks.
	3

5.

Limunska kiselina kemijski je spoj molekulske formule $C_6H_8O_7$, koji se nalazi u agrumima, posebno limunu i limeti, i daje im kiseli okus. Osim u voću, limunska kiselina nalazi se kao aditiv u hrani, sredstvima za čišćenje i dodacima prehrani.

U čašu s kristalićima limunske kiseline, Roka je dodala oko 100 mL destilirane vode sobne temperature. Tijekom otapanja limunske kiseline, Roka je držeći čašu u ruci osjetila da je čaša postajala sve hladnija. Nakon što se limunska kiselina otopila, u nastalu bistru i bezbojnu otopinu Roka je uronila crveni lakmus-papir.

a) Izračunaj maseni udio ugljika u limunskoj kiselini.

b) Kakav je proces otapanja limunske kiseline u vodi s obzirom na izmjenu energije s okolinom? Objasni svoj odgovor.

_____

_____

c) Je li dobivena smjesa limunske kiseline i vode homogena ili heterogena? Objasni svoj odgovor.

_____

_____

d) Je li došlo do promjene boje crvenoga lakmus-papira nakon uranjanja u smjesu limunske kiseline i vode? Objasni svoj odgovor.

_____

_____

ostv.	maks.
	4

6.

Napiši raspodjelu elektrona po ljuskama za atome sljedećih elemenata:

bakar _____

željezo _____

sumpor _____

cezij _____

ostv.	maks.
	2

7.

 Protonski su brojevi atoma elemenata **E, F, G i H**:

$E: Z = 11$

$F: Z = 19$

$G: Z = 25$

$H: Z = 18$

a) Napiši simbole i broj valentnih elektrona navedenih atoma.

b) Atom kojega elementa ima popunjenu valentnu ljusku?

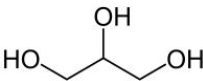
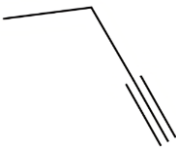
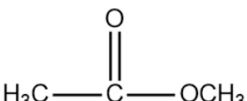
c) Koji od navedenih atoma pripadaju elementima iste skupine, a koji elementima iste periode?

ostv.

maks.

6
8.

Na temelju zadane strukturne formule ili kemijske formule spoja napiši njegovo ime:

	
$\text{FeSO}_4 \cdot 7 \text{H}_2\text{O}$	
NH_4NO_3	
$\text{Mg}(\text{CH}_3\text{COO})_2$	
	
	

ostv.

maks.

3

9.

Brom se u prirodi pojavljuje kao smjesa dvaju stabilnih izotopa, broma-79 i broma-81. Relativne atomske mase izotopa iznose 78,9183 i 80,9163.

a) Izračunaj brojne udjele broma-79 i broma-81

b) Izračunaj prosječnu masu atoma broma.

c) Znakove u desnome stupcu poveži s odgovarajućim česticama ili veličinama u lijevome stupcu.

1. atom broma-81

a) $m_a(\text{Br})$

2. masa atoma broma-81

b) ^{81}Br

3. masa atoma broma

c) $A_r(\text{Br})$

4. relativna atomska masa broma-81

d) $m_a(^{81}\text{Br})$

5. relativna atomska masa broma

e) $A_r(^{81}\text{Br})$

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

ostv.

maks.

5

ostv.

maks.

5

10.	Relativna molekulska masa zasićenoga nerazgranatog ugljikovodika iznosi 72,146. Za navedeni ugljikovodik:		
	a) nacrtaj strukturnu formulu		
	b) napiši sažetu strukturnu formulu		
	c) napiši molekulsku formulu		
	d) napiši ime		
e) napiši jednadžbu kemijske reakcije gorenja ako su produkti ugljikov(II) oksid i voda.			
		ostv.	maks.
			3

11.	Jednadžbama kemijskih reakcija prikaži sljedeće promjene:		
	a) reakcija vodene otopine sode bikarbone i klorovodične kiseline		
	b) nastajanje ugljikova(IV) oksida i vode izgaranjem metanola		
	c) sinteza amonijaka iz elementarnih tvari		
	d) reakcija natrijeve lužine i mravlje kiseline		
Obavezno naznači agregacijska stanja reaktanata i produkata.			
a) _____			
b) _____			
c) _____			
d) _____			
		ostv.	maks.
			6

12. Prosječna masa molekule kemijskoga spoja W iznosi $1,63 \cdot 10^{-22}$ g. Spoj W sastoji se od atoma elemenata I, J i K u brojevnome odnosu 2 : 1 : 4. Element I najlakši je element, a brojevni udio neutrona u jezgri izotopa elementa ^{33}J iznosi 51,52 %.

a) Izračunaj relativnu molekulsku masu spoja W.

b) Napiši imena elemenata I, J i K.

c) Napiši kemijsku formulu i ime spoja W.

d) Jednadžbom kemijske reakcije prikaži reakciju spoja W s natrijevom lužinom.
Napiši agregacijska stanja reaktanata i produkata.

ostv.	maks.
	5

13.

Za sljedeće četiri čestice: F^- , Ca^{2+} , S^{2-} , Na^+

a) Odaberi najveću i najmanju česticu.

_____

b) Napiši raspodjelu elektrona po ljuskama navedenih čestica.

_____

_____

_____

c) Koje su od navedenih čestica izoelektronske s atomom argona?

_____

ostv. maks.

4

1. stranica

+

2. stranica

+

3. stranica

+

4. stranica

+

5. stranica

+

6. stranica

+

7. stranica

+

8. stranica

=

Ukupni bodovi

50